Χώροι θέασης και ακρόασης της αρχαίας Ελευσίνας

Φοίβος Αργυρόπουλος

ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΑΚΟ ΙΕΡΟ ΤΗΣ ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΕΥΣΙΝΑ

Πανίερο έγινε το Θριάσιο πεδίο από τη στιγμή που η θεά Δήμητρα θέλησε να εκφράσει την ευγνωμοσύνη της στους κατοίκους της για τη φιλοξενία που της πρόσφεραν όταν, ταλαιπωρημένη και απελπισμένη από την αναζήτηση της κόρης της, της Περσεφόνης, έφτασε στον τόπο της μεγαλύτερης πεδιάδας της Αττικής. Από τον ναό που της έχτισε ο βασιλιάς Κελεός, η θεά που αγαπήθηκε ιδιαίτερα από τους χωρικούς δίδαξε στους Ελευσίνιους όχι μόνον την τέχνη της γεωργίας αλλά και τα «σεπτά όργια» που επέτρεπαν στους μυημένους τις ημέρες της μεγάλης γιορτής της να ανακαλύψουν το μυστήριο της ζωής και του θανάτου.

Το Καλλίχορον φρέαρ. Γύρω του οι γυναίκες της Ελευσίνας έστηναν χορό προς τιμήν της Δήμητρας.

Α. ΕΞΕΔΡΑ ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ

Αμέσως μπροστά από την είσοδο του αρχαιολογικού χώρου σώζονται τα θεμέλια ημικυκλικού κτίσματος, μιας **εξέδρας**, απ’ όπου, κατά την άποψη πολλών, διάφοροι αξιωματούχοι του ιερού παρακολουθούσαν τη άφιξη της πομπής των Ελευσινίων ή διάφορες άλλες θυσίες και τελετουργίες προς τιμήν των θεών.

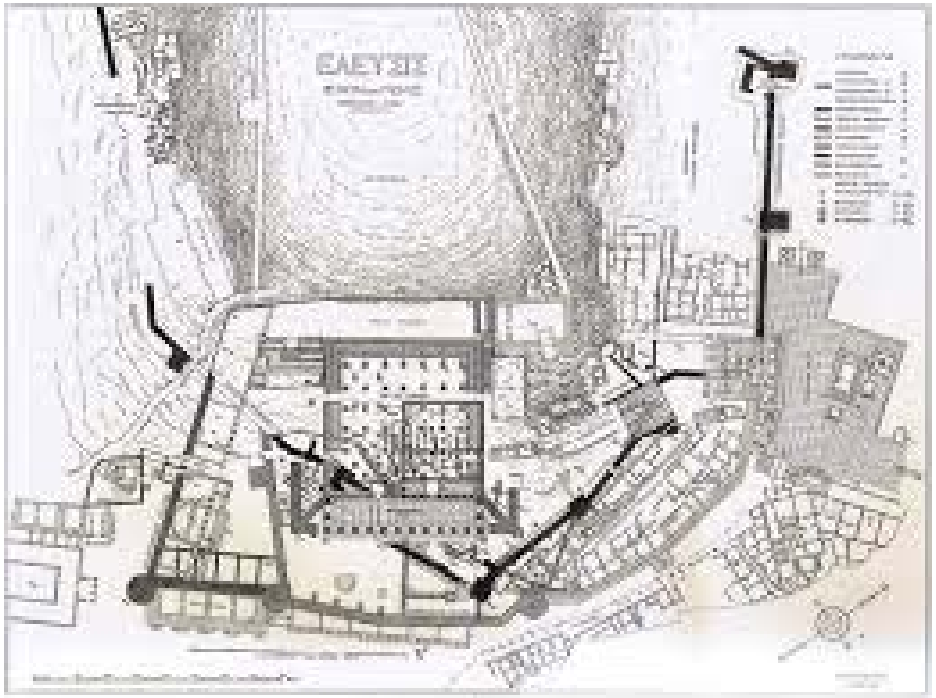

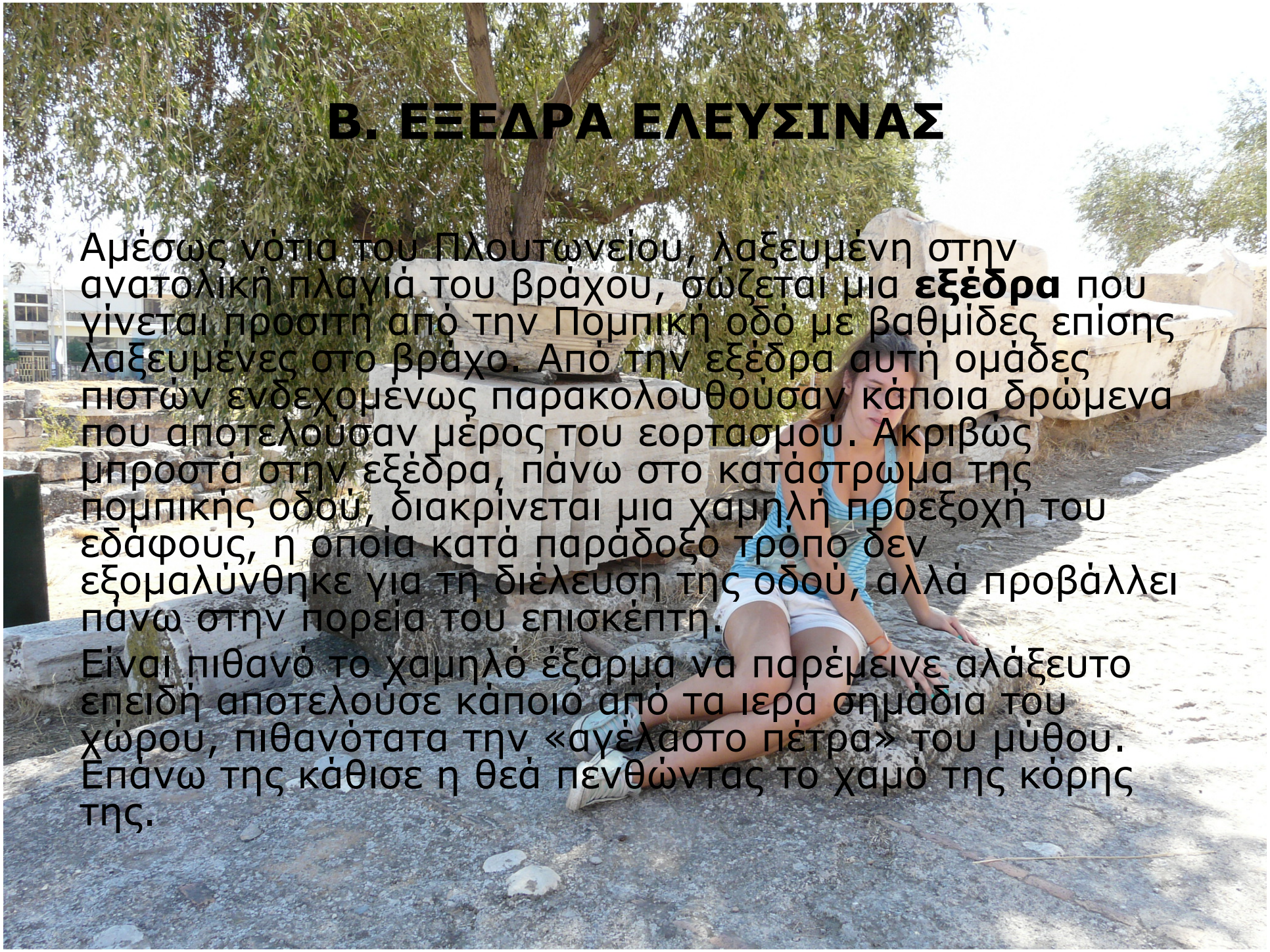

Β. ΕΞΕΔΡΑ ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ

Αμέσως νότια του Πλουτωνείου, λαξευμένη στην ανατολική πλαγιά του βράχου, σώζεται μια **εξέδρα** που γίνεται προσιτή από την Πομπική οδό με βαθμίδες επίσης λαξευμένες στο βράχο. Από την εξέδρα αυτή ομάδες πιστών ενδεχομένως παρακολουθούσαν κάποια δρώμενα που αποτελούσαν μέρος του εορτασμού. Ακριβώς μπροστά στην εξέδρα, πάνω στο κατάστρωμα της πομπικής οδού, διακρίνεται μια χαμηλή προεξοχή του εδάφους, η οποία κατά παράδοξο τρόπο δεν εξομαλύνθηκε για τη διέλευση της οδού, αλλά προβάλλει πάνω στην πορεία του επισκέπτη.

Είναι πιθανό το χαμηλό έξαρμα να παρέμεινε αλάξευτο επειδή αποτελούσε κάποιο από τα ιερά σημάδια του χώρου, πιθανότατα την «αγέλαστο πέτρα» του μύθου. Επάνω της κάθισε η θεά πενθώντας το χαμό της κόρης της.

Β. ΕΞΕΔΡΑ ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ

Οι θεατές από την εξέδρα ίσως παρακολουθούσαν την ιέρεια της Δήμητρας να υποδύεται τη θλιμμένη θεά. Η εξέδρα αυτή εντάσσεται στην οικογένεια των χώρων θέασης και ακρόασης.Οι θεατές από την εξέδρα ίσως αρακολουθούσαν την ιέρεια της Δήμητρας να υποδύεται τη θλιμμένη θεά. εξέδρα αυτή εντάσσεται στην οικογένεια των χώρων θέασης και ακρόασης.

Η εξέδρα νότια του Πλουτωνίου

Γ. ΤΕΛΕΣΤΗΡΙΟ

Στο νότιο άκρο της Πομπικής Οδού συναντούμε τη βορειοανατολική θύρα του Τελεστηρίου, το οποίο εντάσσεται στην οικογένεια των χώρων θέασης και ακρόασης.

Το **Τελεστήριο** ήταν το σημαντικότερο και ιερότερο κτήριο του ιερού.

Γ. ΤΕΛΕΣΤΗΡΙΟ

Σύμφωνα με την παράδοση το πρώτο Τελεστήριο κτίστηκε στη Μυκηναϊκή εποχή για να χρησιμεύσει ως κατοικία της Δήμητρας.

Αργότερα αποτέλεσε την αίθουσα, όπου αναπαριστάνονταν γεγονότα σχετικά με τη ζωή της Δήμητρας και της Κόρης και εμυούντο οι πιστοί στα μυστήρια.

Γ. ΤΕΛΕΣΤΗΡΙΟ

Τα σημερινά ερείπια του Τελεστηρίου ανήκουν στις τέσσερις τελευταίες οικοδομικές φάσεις. Το τετράγωνο σχήμα του οφείλεται στο σχέδιο που εκπόνησε ο Ικτίνος, το οποίο όμως λόγω κατασκευαστικών δυσκολιών και το θάνατο του Περικλή δεν ολοκληρώθηκε.

Στη μεταπερίκλεια περίοδο τρεις αρχιτέκτονες συνέχισαν την ανοικοδόμησή του. Ο Κόροιβος, ο οποίος τοποθέτησε 42 κίονες για τη στήριξη της οροφής του. Επόμενος ο Μεταγένης, ο οποίος τοποθέτησε πάνω από τα επιστύλια ένα διάζωμα και μια δεύτερη σε ύψος σειρά κιόνων. Τέλος ο Ξενοκλής στέγασε την αίθουσα και τοποθέτησε στο κέντρο της ένα οπαίο για φωτισμό και αερισμό της αίθουσας. Στα χρόνια του Δημητρίου του Φαληρέα προστέθηκε στην ανατολική πλευρά η φιλώνειος στοά, η οποία πήρε το όνομά της από τον ελευσίνιο αρχιτέκτονα Φίλωνα. Η στοά είναι δωρικού ρυθμού με δεκατέσσερις κίονες. Στους αυτοκρατορικούς χρόνους το Τελεστήριο κάηκε από τους επιδρομείς Κοστοβώκους. Η ανακατασκευή του Τελεστηρίου αποδίδεται στον Αντωνίνο Πίο, ή στο Μάρκο Αυρήλιο.

Γ. ΤΕΛΕΣΤΗΡΙΟ

Σε κάθε μια από τις πλευρές του Τελεστηρίου υπήρχαν εσωτερικά οχτώ σειρές βαθμίδων, από τις οποίες οι μυούμενοι παρακολουθούσαν τα μυστήρια. Οι βαθμίδες αυτές, είτε ήταν λαξευμένες στο βράχο, όπου

αυτός υπήρχε, ή ήταν τεχνητά κατασκευασμένες με λιθόπλινθους, επικαλυμμένες στη Ρωμαϊκή Εποχή με μάρμαρο. Στο κέντρο της αίθουσας του Τελεστηρίου υπήρχε το Ανάκτορο, ένα ορθογώνιο οίκημα, όπου ήταν τοποθετημένα τα ιερά σύμβολα της Δήμητρας.

ΣΤΙΓΜΙΟΤΥΠΑ ΑΠΟ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΖΩΜΑΤΟΣ ΣΤΟ ΤΕΛΕΣΤΗΡΙΟ

Μέλη και φίλου του Διαζώματος στο Τελεστήριο

Η Λυδία Κονιόρδου αποδίδει τον ύμνο στη Δήμητρα

4. ΒΟΥΛΕΥΤΗΡΙΟ

Στη νοτιανατολική γωνία του λυκούργειου περιβόλου φαίνονται τα θεμέλια ενός στενόμακρου ορθογωνίου κτηρίου που ταυτίστηκε με το **Βουλευτήριο** του 4ου αι. π.Χ. Αποτελείται από τρία δωμάτια, από τα οποία το μεσαίο είναι ημικυκλικό. Σ' αυτό συνεδρίαζε η γερουσία και η βουλή των Πεντακοσίων.

Η νότια αυλή και το βουλευτήριο

5. ΒΑΘΜΙΔΩΤΟ ΑΝΔΗΡΟ

Στη δυτική πλευρά της νότιας αυλής, μεταξύ του νοτίου τοίχου του Τελεστηρίου και της στοάς του λυκούργειου περιβόλου, είναι λαξευμένο στο φυσικό βράχο ένα **άνδηρο**, ρωμαϊκής εποχής. Από εδώ το πλήθος παρακολουθούσε κάποιο θέαμα που διαδραματιζόταν στη νότια αυλή.

ΠΗΓΕΣ

Κ. Πρέκα, Ελευσίς, ΥΠΠΟ, ΤΑΠΑ, 1997

Σ. Μπένος, Περιηγήσεις www.diazoma.gr

Ν. Μηναΐδη, Μ. Φακίδη, Μ. Μπελογιάννη, Αρχαία σημάδια μέσα στο τοπίο τους, εκδ. Πατάκη, 2003